

49

KISFALUDY SÁNDOR
ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

REMEKÍRÓK KÉPES KÖNYVTÁRA.

SZERKESZTI:

RADÓ ANTAL.

IV. KÖTET.

KISFALUDY SÁNDOR
ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

MÁSODIK KÖTET.

246. ~~971.~~
KISFALUDY SÁNDOR

ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

MAGYAR MŰVÉSZEK RAJZAIVAL.

ÉLETRAJZI BEVEZETÉSSEL ELLÁTTA

ZILAHY K. BÉLA.

(JUNIUS.)

MÁSODIK KÖTET.

BUDAPEST,

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS ÉS KIR. UDVARI KÖNYVKERESKEDÉSÉNEK KIADÁSA.

Minden jog fentartva.

GYULA SZERELME.

GYULA SZERELME.

Az időben, hogy a földön
Csupán a szív s érzemény
Által történt minden szép s jó
S dicső embertétemény;
Hogy a nemesb emberségnek
Trónusán a szerelem
Uralkodott s kormányozott,
Úgy mint legfőbb fejdelem;

Hogy az asszony-tiszteletnek
S szeretetnek tömjénje
Volt a férfielmék tárgya,
Kedve, míve s törvénye;
Hogy szerelmet énekelni
Érdem volt és dicsőség,
S a szívek megvételében
Vers, dal s lant az elsőség;

Hogy lantoló troubadourok
Által énekeltetni
Annyi volt, mint köztisztelet
Dicső tárgya lehetni;
Mikor két hű szívnek lángja
Részvétellel nézetett,
Sgúny- s kacajnak fülánkjával
Úgy mint most, nem sértetett;

S egy troubadour, kinek szíve
Szerelmében lángola,
S érzelmitől ragadtatva
Szép zengzettel lantola,
Méltó becsben s tiszteletben
Tartatott, mint oly lélek,
Ki szívekhez szólván, örül,
Vagy kesereg és sír vélek;

Hogy királyok és királynék,
Kik mélyebben érzének,
Vídém, vagy bús versezetben
Szerelmeket zengének;
S vagy magok is énekesek,
Vagy barátjok ezeknek,
A legszebb s jobb kénynek, kedvnek
Nyták balját kebleknek:

Akkor! akkor volt jó világ!
Akkor élni s szeretni
Boldogság volt: s bár tiltva volt
Szerencsésé lehetni
Minden szívnek, a szerelem
Még sem kárhoztattatott,
Hanem mennél nagyobb, annál
Szebb erkölcsnek tartatott.

De most közét, jussát tartja
Kiki, a szív titkait
Kikémleni, és nevelni
A szeretők kfnjait.
Most két mélyen érző szívnek
Édes kfnos fájdalma
Csak a mendemondát örlő
Írigy nyelvek rágalma.

Hószfn galamb képe festi
Az akkori szerelmet;
Buja veréb a mostani
Könnyű csélcsep érzelmet. —
Egy akkori szerelemről
Énekelek: halljátok!
Kik olyannak érezői
Vagytok még, vagy — valátok!

20.

„Most, Zongor, hát danolj nekünk:
A hárfa itt készen áll;
Szeretném, ha vadászatot
Vagy szerelmet mondanál.“
Így szól Orbán. Zongor legott
A hárfát megragadván,
Ezt énekli, — szeme Rózsa
Szemeibe tapadván, —:

21.

„Hahó! hahó! ezt kiáltja,
S bele fú csont-kürtjébe;
Fogadt szavát most megváltja,
Kerüljön bár vérébe.
Endre úrfi bús fejében
Ezt tevő fel. Már kezében
Nyílas tegze és íjja,
Hogy az erdőt megvíjja.

22.

Piroskának vadat ígért
Ünnepére nevének;
Jegyese volt, hajh! de más fért
Kegyelméhez szívének.
Egy dús betyár aranyai
S foganatos méz szavai
A leányt megbájolák,
S Endrétől elrabolák.

23.

Fáj Endrének: vadászattal
Véli ölni szerelmét;
De igen rossz foganattal:
Mert neveli gyötrelmét.
Most lesz napja mind nevének,
Mind asszonynyá lételének,
S mennyekzójét cifrázni
Elmegy Endre vadászni.

Most, Zongor, hát danolj nekünk.

Gyula szerelme, II. ének, 20. versszak.

28.

Legyen tied minden, a mi
Személyemet illeti;
Csak Badacsonyt, s hozzá a mi
Éltemet eltengeti,
Engedd nékem! Ott kívánok
Élni, mint egy remete,
Ki az élet örömmel
Végképpen számot vete.

29.

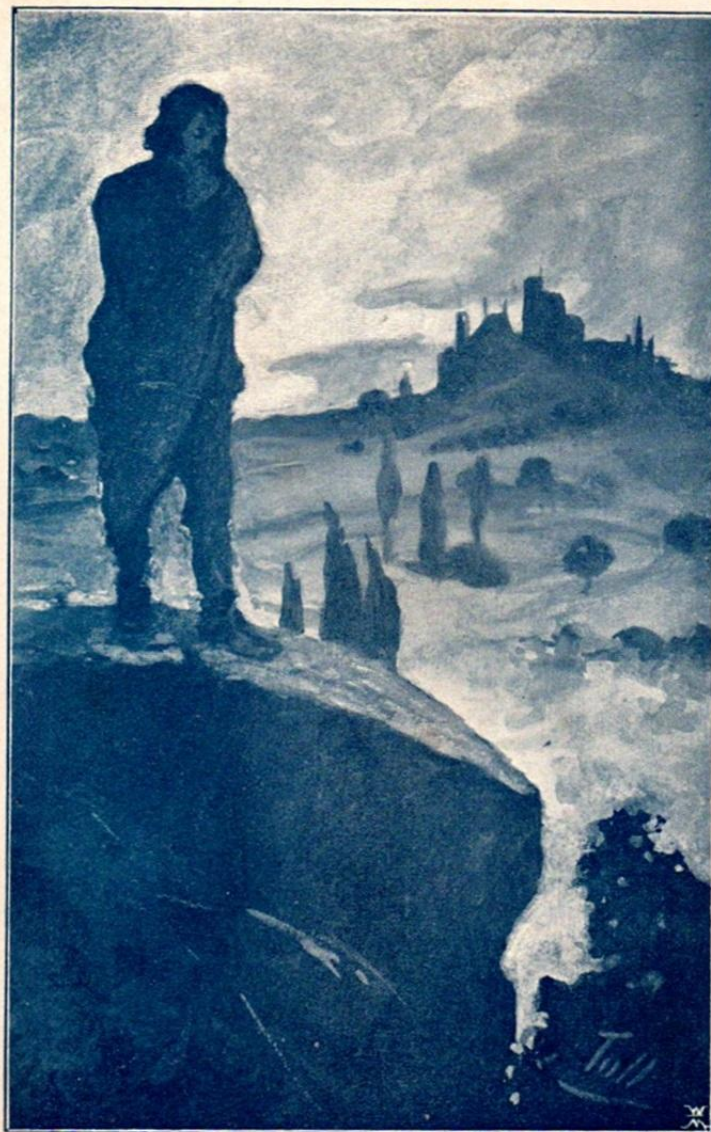
Ha szereted testvéredet,
A sorstól lesújtottat,
Hát felejtsd el, s úgy tekintsd őt,
Mint akármely halottat.
Légy szerencsés, kedves öcsém!
Légy boldogabb Gyulánál!
Ki tövises pályájáról
Nemsokára sírba száll.

30.

S Badacsonyon ama hajlék
Most lakása Gyulának,
Mely, ellenben által Fonyód
Fabodros két halmának,
A hegyorom oldalából
Néz Balaton tükrebe
S azon túl a halmos Somogy
Setét erdős kékjébe.

31.

Ott lakik s él; kebelében
És agyában Rózsája;
S szobájának szegletében
Bús hangzatú hárfája.
Lénárd lakja egy kaliba,
Közel Gyula házához;
De a ki csak ételt italt
Hordani jár urához.

S ott, honnan a teremtésnek
Azon pontját láthatja, —

Gyula szerelme, VI. ének, 35. versszak.

Kisfaludy Sándor. II.

103. lap.

3. Beteg apád zászlóalját

Holnap harczba vezetem,
Így kívánván ezt megsértett
Édes hazám s nemzetem.
Én csak szíved birtokában
Folytathatom életemet;
S ha te másé tudnál lenni? —
Csak ontsd inkább véremet.
Mondd, Júlia! mit reméljek?
Ott veszszek-e? vagy hogy éljek,
S boldogúljak teveled?
Mit érez szép kebeled?“

4. Így szól Pethő Júliához,

Pethő úrnak neveltje,
S ember- s bajnok-erkölcsiért
Fiúképen kedveltje,
Miklós: ama Konth Istvánnak,
Kit Zsigmond megöletett,
Hős magzatja, s kit Júlia
Szívéből megszeretett.
Mínhogy együtt nevelkedtek,
Szíveik megesmerkedtek,
S ölelkezvén érzelmek,
Naponként nőtt szerelmek.

5. „Élj! (feleli a lángolva

Epedőnek a szép szűz.)
Élj! s légy boldog kezem által,
Ha megszűnván a harcz-tűz,
Te megint új borostyánnal
Koszorúzva visszatérsz.
Esmerem én belső becsed,
Érzi szívem, mennyit érsz.
Meglásd! hogy a leány-szívek,
Bár nem mélyek, mégis hívek,
Hogy hazugság a köz-szó,
S én nem leszek változó.

Szemmeredve nézi a szűz
A távozó szeretőt.

Kemend, I. ének. 8. versszak.

30. Ez azonban veszélyesebb,
 Mint hasznos a magyarnak:
 Minden élet minden perczen
 Markában itt a tarnak,
 Míg Tamáshegy fellegvára
 Török által foglalva;
 Azért ennek bevétele
 Lön közszóval javalva.
 S a magyarok fellobbanva,
 Más nap nyomban megrohanva, —
 S vérözönig védve bár, —
 Bevéve a fellegvár.
31. Két veszprémi századosnak
 Jut a jeles elsőség,
 A nehéz és veszélyteljes,
 De örök szép dicsőség,
 Feljuthatni a várfokra,
 Hol a félhold ragyogott,
 S levetni azt, és helyébe
 Magyar zászlót tűzni ott.
 Szilva s Radics a két vitéz,
 Kire minden bajnok szem néz,
 És szeretvén hazáját,
 Gyors követni pályáját.
32. A magyar nem kegyelmezvén
 Felingerült mérgében,
 Szinte minden török ott vész
 Az ostrom vad dühében.
 Ez ostromnak Balassa volt
 Lelkes, bátor vezére;
 De hajh! midőn a szerencse
 Fénysugárt ont fejére,
 A kemény sors vad mérgének,
 S nyomban munkás vas kezének
 Ugy sújtja le ostora,
 Hogy vért sír a föld pora.

Im! nőkebel bájuvalma —
 Dagad ki a ruhából.

Balassa Bálint, III. ének. 34. versszak.

447. lap.

Kisfaludy Sándor. II.

A MAGAÚNT.

Egyformaság az únalom nemzője:
Előre már elzsibbadok, ha gondolom,
Hogy holnap úgy lesz, mint ma van.

KÖSZÖNETEK.

Meríts vizet markodba : elfoly, és nem
Enyhíti szomjuságodat :
A nép imigy köszön neked.
Ezer kecsegtető, szemet kápráztató
Szint játszik a tűnő szívárvány,
Szép látni gazdag színeit :
Bel érdemét tekintve mely szegény!
Ez a királyoknak hiú malasztja. —
Tömjed meg ízletes falattal
Annak koporsóját, ki éhel halt el :
Ez a jövődönnek hiú hálája.

KETTŐ, HÁROM, NÉGY.

Két oly szemünk van, melylyel orrunknál tovább
Elláthatunk : történet és tapasztalás.
Két olthatatlan szomja van
A föld fiának : a tudomány és arany.
Két nagy betegség gyötri az
Embernek elméjét : kivánság s félelem.
Kétféle ember kész leginkább ártani :
Irigy barát, és gyűlölő ellenfél.
Három dolog van, amiben szükséges
A gazdaság : a pénz, idő, s öröm.
Hármat tanácslok kötve tartani
Ezen világon : szívet, erszényt, s nyelvedet.
Négyet tanácslok megragadni szüntelen :
Az időt, mivel fut és rövid ;
Alkalmatosságot, mivel csíkként sikos ;
A szüntelen forgó kerék szerencsét
S a mind örökké boldogító szép erényt.

KÖNNYÜ SZERELEM SORSA.

Az utána-járás élet és remény ;
A birtok únalom s halál.

SZERENCSE NYOMOZÁS.

Te a szerencsét ott is, itt is, mindenütt
Csapázod a világon ? Állj meg, balgatag !
Keress magadban ; és ha azt ott sem leled,
Sajnálalak akkor, ó szegény ! a hold alatt
Számodra akkor nincs szerencse már.

SZERETETLENNEK SOHAJTÁSA.

Szívemnek égő gerjedelme bús
Köncseppet facsar szememből :
Édes keserves nedv ! haszontalan csorogsz ! —
Kívánatimnak bús fuvalmai,
Melyek szorult szivből szakadtok,
Hiába lengedeztek ! — A
Szerelem virága nem fakad
Éltemnek a sors által eltiport
S mérges derétől meglepett kertjében.

SZÜZ SZEMÉREM.

Nincs szebb tekintet a világon, mint mikor
A tiszta szívnek szüz szemérme
Egy szép leányarcznak tején
Lángolva önti rózsaszíneit.
Legékesebb szólása ez, ha néma is,
A szívnek és léleknek.

VISZONY KIRÁLY ÉS NÉP KÖZÖTT.

Nem jó, ha a király igen
Magasra verte trónusát
A nép felett, s a nép alatt porban hever.
A nép s király között igen nagy akkora
A hézag ; és jaj, hogyha ez

De eljövend még egykor az óra, mely
 Kérdést teszen majd: „Életed a haza
 Javára, vagy vesztére volt-e?“
 Mint kereséd, legyen úgy jutalmad!

CARAFFÁNAK EMLÉKOSZLOPA.

Vadnál vadabb, veszett gonosz, rút szörnyeteg!
 Hazámnak átka! Nemzetemnek ostora!
 Kit, — a magyart gyilkolni, s vérben veszteni,
 Minthogy szabadságát szerette s nem hagyá, —
 Vérengző pályádra Bécs bocsát vala!
 Eperjesen felségesen hóhérkodál!
 Apád veszett tigris, hiéna volt anyád.
 Emlékezetben léssen átkozott neved,
 Míg a világon pallos és hóhér leszen.

JEGYZETEK.

23. l. 8. str. *Viszontagolhatja*: viszonzozhatja.
66. l. 5. str. *Agyas*: nyakas.
103. l. 33. str. *Pártázat*: szegély.
148. l. 35. str. *Aránya*: célja.
162. l. 35. str. *Lábogó*: uszkáló.
169. l. 60. str. *Illjunk*: illanjunk.
200. l. 8. str. *Gyomroskodj*: mérgeskedj.
206. l. 3. str. *Fecseg*: csepeg.
206. l. 5. str. *Arányoz*: célloz.
242. l. 14. str. *Fitattam*: kutattam.
264. l. 21. str. *Babuta*: bűdös banka.
264. l. 22. str. *Bankó*: bangó (ostoba).
267. l. 3. str. *Felduadva*: feltolulva.
327. l. 8. str. *Aggj*: gondolj erre, tördjél vele.
330. l. 15. str. *Elhólyagzott*: bábórékokban elszállt.
334. l. 28. str. *Béleiben*: belsejében.
- „ „ *Környeiben*: periferiáján, környékén.
404. l. 2. str. *Csalma*: patyolat-turbán.
410. l. 3. str. *Tanárkiba*: a tanárok túl a Dunán rétét, kaszálót, szőlőföldet kerítő árok.
460. l. 2. str. *Dajna*: tenyeres-talpas.
469. l. 39. str. *Karincza*: kötény.
485. l. *Impromptu*: rögtönzés.
485. l. *Ádon*: Adonis.
- „ 1. *Rózához*: Szegedy Rózához van írva. Lásd az I. kötet bevezetését.
488. l. *Gr. Festetics Györgyhöz*: Gr. F. Gy. [1755—1819] a keszthelyi Georgikon híres megalapítója, a magyar kulturára rendkívül sokat áldozott.
497. l. *Tyrann poeta*: Az 1. sorban levő *Diénes* Dionysosnak, a híres syracusai zsarnok nevének magyarítása [Kr e 406]
500. l. *Gr. Reviczky Adám* [1786—1862]. 1826-ban lett udvari alkanczellár és főudvarmester.
504. l. *Rendkívüli férfiu. Ortályoz*: perlekedik.

KÉPEK JEGYZÉKE.

A kép tárgya	A művész neve	Lapszám
<i>Gyula szerelme.</i> II. ének 20. versszak.	Tull Ödön.	26
» » IV. » 45. »	»	64
» » VI. » 35. »	»	103
» » X. » 46. »	»	165
<i>Kemend.</i> I. » 8. »	»	177
» IX. » 12. »	»	218
<i>Döbrönte.</i> I. » 6. »	»	230
» II. » 7. »	»	235
» IV. » 2. »	»	245
<i>Szigliget</i> I. » 3. »	Neogrády Antal.	258
» II. » 16. »	»	280
<i>A somlai vérszűret</i> I. » 9. »	»	292
<i>Eseghvár</i> III. » 10. »	»	340
» III. » 24. »	»	345
<i>Frangyepán Erzsébet</i> 24. »	»	405
<i>Balassa Bálint</i> I. » 5. »	Réthy Lajos.	41
» II. » 35. »	»	433
» III. » 34. »	»	447
<i>Viola és Pipacs</i> II. » 38. »	»	469
» II. » 40. »	»	470
<i>Antiochus</i> — 32. »	»	481

TARTALOM.

	Lap		Lap
<i>Gyula szerelme</i>	1	<i>A somlai vérszűret</i>	287
Első ének	6	Első ének	289
Második ének	21	Második ének	298
Harmadik ének	38	<i>Eseghvár</i>	311
Negyedik »	53	Első ének	313
Ötödik ének	71	Második ének	325
Hatodik »	95	Harmadik »	337
Hetedik »	113	Negyedik »	352
Nyolczadik ének	127	<i>Miczbán</i>	369
Kilenczedik »	140	Első ének	371
Tizedik ének	154	Második ének	379
<i>Kemend</i>	173	Harmadik »	385
Első ének	175	<i>Frangyepán Erzsébet</i>	395
Második ének	180	<i>Balassa Bálint</i>	407
Harmadik »	184	Első ének	409
Negyedik »	189	Második ének	422
Ötödik ének	194	Harmadik »	436
Hatodik »	198	<i>Viola és Pipacs, vagy hamis</i>	
Hetedik »	205	barát	451
Nyolczadik ének	209	Első ének	453
Kilenczedik »	214	Második ének	460
Tizedik ének	219	<i>Antiochus</i>	471
<i>Döbrönte</i>	227		
Első ének	229		
Második ének	234		
Harmadik »	239		
Negyedik »	245		
Ötödik ének	251		
<i>Szigliget</i>	255		
Első ének	257		
Második ének	266		
Harmadik »	275		

KISEBB KÖLTEMÉNYEK.

A genius	500
A gyilkosság	515
A gyónó grófné	488
A kis Dorilis	486
A lant hatalma	505
A lelkes és a vakmerő	502
A magaunt	510

	Lap		Lap
A nemes	513	Királyjellemezés	514
A szerelem	516	Konth István	507
A szépekhez	487	Kora és késő szerelem	512
A szép nemnek hatalma	496	Kormánybaj	505
A Tyránn poéta	497	Könnyű szerelem	511
Bacsányihoz	516	Köszönetek	510
Barátság és szerelem ideje	496	Középszerűség	501
Biztatás	506	Középszerűség	503
Búnak természete	502	Leány-szemérem	494
Caraffának emlékoszlopa	522	Magyar nemzeti ének	492
Emberélet-pálya	509	Magyar szivhang	503
Egy czár a tükör előtt	509	Meleg s hideg sziv	504
Egy házsnak	516	Midón gf. Reviczky	500
Egy magyar fogoly Munkácson	509	Náni	487
Egy utazónak szavai	501	Napoleonnak hadrakészültekor	507
Egy vártömlőcz romjain	512	Nemzetjellemezés	514
Egy zsarnokra	506	Óda tolnai gf. Festetics Györgyhez	488
Érdekes tekintet	515	Óhajítás	509
Falusi boldogság	508	Polgári köteleesség	514
Férjválasztás	495	Recensens	515
Gazdag király	514	Rendkívüli férjfiú	504
Gf. Festetics Györgyhez	488	Rózi	486
Gf. Festetics György árnyékához	519	Rózihoz	485
Három szép tekintet	504	Rózihoz	487
Házasság utáni baj	507	Szerencse nyomozás	511
Hős halál	506	Szeretetlennek sóhajítása	511
Hunyadi János	505	Szépség	501
Igaz nemesség	505	Szüz szemérem	511
Impromptu	485	Testiség	505
Impromptu	485	Törvényhozókhoz	513
Irishez	486	Viszony király és nép között	511
Jámbor magyar	507	Visszaemlékezés	515
Jelen és jövődő	504	Visszatekintés	501
Jelen és jövődő nemzedék	508	<i>Jegyzetek</i>	523
Keleti igazság	502	<i>Képek jegyzéke</i>	524
Kemény király	506	<i>Tartalom</i>	525
Kettő, három, négy	510		

